

תשובון למבחן בספר ויקרא- התשי"ע

חלק א' – שאלות קצרות

עליכם לענות על 6 מתוך 7 השאלות בפרק זה (6 נקודות לכל שאלה) [למורה: בחלק זה- 3 נק' לכל סעיף חוץ משאלה 1 שבהן לסעיף א' 4 נק' ולסעיף ב' 2 נק'].

1. עיין בפרק א'.

א. " אָדָם כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבֶן לְה' (פסוק ב').

1. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "אדם כי יקריב מכם".

איזו מילה בפסוק מלמדת שמדובר בקורבנות נדבה? "כ'".

2. ספורנו: "אדם כי יקריב מכם: כי יקריב מעצמכם בוידוי דברים והכנעה... כי אין חפץ בכסילים המקריבים בלתי הכנעה קודמת".

מהו הערך הרצוי של הקרבנות לפי ספורנו? *הוויזוי והכניעה לפני ה' שקרבות לקרבן.*

מאיזו מילה בפסוק ספורנו מסיק את דבריו? *מהמילה "מכם".*

ב. עיין בפסוקים יי-י"ג וברמב"ן לפסוק יי ד"ה "ואם מן הצאן קרבנו" עד המילים "וסמך

ונרצה". לפי רמב"ן, מדוע התורה איננה מפרטת את כל הדינים של קרבן העולה מן הצאן?

כיוון שהדינים צומים מאז אלוהי מן הפקד ואין צורך לחזור עליהם.

2. עיין בפרק י"ט פסוק ד'.

א. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "אל תפנו" ובד"ה "לא תעשו".

לפי רש"י, מהי משמעות האיסור "אל-תפנו, אל-האגלילם"?

שאלו לא יעשו את האילים.

ומהי משמעות האיסור "ואלהי מסכה, לא תעשו לָכֶם"?

שאלו לא יעשו אילים (ולא רק אלו לא יעשו).

ב. עיין בפירושו של רש"י בד"ה "ואלוהי מסכה".

רש"י מזכיר בפירושו תנאי ותוצאה שלו: "אם אתה... סופך..."

מהו הרעיון שנלמד מדברי רש"י? *שאם מתחילים אפילו במסכה קלה, אלוהים אהבת צדק*

למסכה חמור יותר.

מאילו מילים בפסוק רש"י מסיק את דבריו? "אילים" "אלוהי מסכה" "אל

תפנו" "אלוהי מסכה" "אם אתה".

3. עיין בפרק ד'.

בפרק זה עוסקת התורה בכמה קורבנות חטאת.

א. עיין בפסוק ב' בפרקנו ובפרק א' פסוק ב'.

1. מה ההבדל בכינוי שמכנה התורה את מביא הקורבן בשני המקומות?

הכינוי בפרק א' אצט הכינוי בפרק ד' נש

2. עיין ברמב"ן בפרק ד' פסוק ב' בד"ה "נפש" עד המילים "ורבותינו דרשו".

כיצד מסביר רמב"ן את הכינוי המיוחד למביא הקורבן בפרקנו [פרק ד']?

כי הנפש היא השאלת והחטא- אט כשהוא נעשה השאלת- פואט הנפש ולכן הנפש צריכה תיקון ע"י הקורבן.

ב. 1. מהו הדבר המשותף לחיוב החטאת בכל המקרים הנוכרים בפרק? (היעזר בפירושו של

רש"י לפסוק ב' בד"ה "מכל מצוות ה'" ונסח את תשובתך בלשונך). הכל האקריט

אזאגר באצט שששה עבירה השאלת אל חטא שאט עזיט אותו מאליז חייביט כפת

2. בקורבן חטאת של מי עוסקת התורה בכל אחת מהפיסקאות הבאות? (היעזר בפירושו

של רש"י ונסח את תשובתך בלשונך).

פסוקים ג'- י"ב הכהן עזיל חטא.

פסוקים י"ג- כ"א הסנהצריין (שהוא פוא כהלכה).

4. עיין בפרק י'.

א. עיין בפסוקים ח'-י"א, ובפירושו של רש"י לפסוק ט' ולפסוק י"א.

1. באר את ציווי התורה בפסוק ט' אואר אכהן שעה יין אריכנס אוקצט.

2. איזה ציווי שנזכר בפסוקים אלה נוהג גם בימינו?

אואר אצט שעה יין אהופות ולפסוק הלכות

ב. עיין בפסוקים ט"ז-כ'.

1. מה גרם למשה לקצוף על אלעזר ועל איתמר בני אהרון?

העובדה ששם את שם החטאת לקבל אט: פוא אכלו את הש קורבן החטאת

2. הסבר כיצד מפייס אהרון את משה לפי פסוק י"ט: *אֶהְיֶה אִתְּךָ אֶמְסִיף לְאַשֶׁה שֶׁהָאֵשׁ שֶׁלֹּא אֶת הַחֹטֵאת וְלֹא אֶכְלֹ אֹתָהּ מֵאֵשׁ שֶׁאֶהְיֶה בָּהּ כִּי הִיא שְׂרָאָה וְאֵינִי אֵינִי כִּיֹּם לְפָנָי ה' בְּאוֹתוֹ יוֹם. שֶׁפִּי ה' הַמִּית אֶת בְּנֵי נֹדֵב וְאֶבְיָהוּ.*

5. עיין בפרק י"ט.

א. עיין בפסוקים כ"ג-כ"ה ובפירושו של רש"י.

1. מהו הדין שיש לנהוג בפרי העץ בשלוש השנים הראשונות?

לְשָׁמִיץ אוֹתוֹ. א: אִסּוּר לְיִפְרוֹת מֵאֵן.

2. כיצד צריך לנהוג בפרי בשנה הרביעית? *לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ לְיִפְרוֹסִים וְלֹא לֶאֱכֹל. ס. א:.*

לְשָׁמִיץ אוֹתוֹ וְלְהַעֲלוֹת אֶת הַכֶּסֶף לְיִפְרוֹסִים וְסֵם לְקָנוֹת הֵן פִּיפּוֹת וְלֹא לֶאֱכֹל בְּיִפְרוֹסִים.

ב. עיין ברמב"ן לפסוק כ"ג: **"וטעם המצווה הזאת**, לכבד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת

הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הילולים לה'. והנה אין הפרי בתוך שלוש שנים ראוי להקריבו לפני ה' הנכבד, לפי שהוא מועט ואין האילן נותן בפריו טעם או ריח טוב בתוך שלוש שנים, ורובן לא יוציאו פירות כלל עד השנה הרביעית. ולכך נמתין לכולן ולא נטעום מהם עד שנביא מן הנטע שנטענו כל פריו הראשון קודם לפני ה' ושם יאכלוהו ויהללו את שם ה', והמצווה הזאת דומה למצוות הביכורים".

"ואמת הדבר עוד, כי הפרי בתחילת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאד מזיק לגוף ואיננו טוב לאכלה, בדג שאין לו קשקשת, והמאכלים הנאסרים בתורה הם רעים גם לגוף".

1. הסבר במה דומה הטעם לציווי שבקטע למצוות הביכורים? *שֶׁאֵינֶנּוּ אוֹכְלִים מֵהַפֶּרִי*

הַפֶּאֱשׁוּן הַצֵּמֵחַ אֲלֵא מִבִּיאִים אוֹתוֹ לֵה' וְלִכְרֵן.

2. הסבר במה דומה הטעם לציווי שבקטע למאכלות אסורים? *שֶׁפִּי הַיֵּיטֵב הַפֶּאֱשׁוֹנִים*

אֵינֶנּוּ רִאוּי לֶאֱכֹל אֲצֵם וּמִיָּק לְאֹשׁוֹ כִּמוֹ הַמֵּאֲכֹלוֹת הַאִסּוּרִים.

6. עיין בפרק כ"ג פסוקים ט'-כ"ב.

א. עיין ברמב"ן לפסוק י" ד"ה "דבר אל בני ישראל" עד המילים "אמר הכל בפרשה אחת".

1. לפי רמב"ן מדוע אין פרשה מיוחדת לחג השבועות? *מִפְּנֵי שֶׁמֵּן שֶׁ חָטְאָהּ הַשְּׂבִיעוֹת קָלוּ*

בְּשִׁפּוֹת הַשְּׂבִיעוֹת.

2. מהו התאריך (יום וחודש) אליו מתכוונת התורה באומרה "ממחרת השבת" בפסוק י"א?

י"ג בַּיּוֹם.

ב. עיין בפסוק יד.

1. מהו איסור "חדש"? אסור לאכול מהתבואה החדשה לפני הקצרת העומר.
2. מהו התאריך (יום וחודש) אליו מתכוונת התורה באמרה: "עד עצם היום הזה"?
ט"ו בניסן.

7. עיין בפרק כ"ד, פסוקים י"ז- ט"ז.

- א. 1. מה גרם לבן האישה הישראלית לנקוב את שם ה' ולקללו? (היעזר בפירושו של רש"י לפסוק י' בד"ה "ויצא בן אישה ישראלית") הוא רצה לקבל נחלה בשבט צן ואשה לא הסכימה אכן כעס וקילל. א.1: הוא אלאס על אחס הפנימ שנאכל לאחרי 9 ימים.
2. מדוע מציין הכתוב שהמקלל הינו "בן איש מצרי"? (היעזר בפירושו של ספורנו לפסוק י"ז).
כי יהודי בן אלה ואם יהודים לא היה מעל לקבל את ה'.
- ב. מה עשו ישראל בתחילה עם המקלל ומדוע עשו כך? היעזר בפירושו של רש"י לפסוק י"ב.
הכניסו אותו למעצר משום שלא ידעו מה צינו אם חייב מיתה או לא.

חלק ב' - שאלות מקיפות

עליך לענות על 2 מתוך 3 השאלות בפרק זה (18 נקודות לכל שאלה, 6 נקודות לכל סעיף)

8. עיין בפרק ה'.

א. עיין בפסוקים ד'-ו'.

כתוב בלשונך מהו המקרה שבו עוסקת התורה בפסוק ד'? היעזר ברשי"י.

אצט נשבע לעשות או להימנע מעשות צבא מסוים ושכח ובער על שואתו.

מהם שני הדברים שצריך לעשות מי שחטא בחטא זה לפי פסוקים ה'-ו'?

1. להתוודות. 2. להביא קרבן אש.

ב. עיין בפסוקים כ'-כ"ו.

כתוב בלשונך מהו המקרה שבו עוסקת התורה בפסוקים כ'-כ"ב? אצט שכולפי ואכחיש

קפלא פכילי על חבירו. ונשבע על כך לקר.

מה הם שלושת הדברים שצריך לעשות מי שחטא בחטא הנזכר בקטע ובא לחזור בתשובה?

1. חייב להחזיר את האמון שחייב לחבירו.

2. להוסיף חמישית מן האמון כקנס לחבירו.

3. להביא קרבן אש.

ג. עיין בפירושו של רש"י לפסוק כ"א בד"ה "נפש כי תחטא".

1. מיהו ה"שלישי שביניהם" שעליו מדבר רבי עקיבא? ה'.

2. לפי דברי רש"י מי חמור יותר המכחש בפיקדון או המכחש בהלוואה?

המכחש בפיקדון. נמק את תשובתך משום שהמפקיד סמך על האימון שבין זבין

השומר ועל יפאת השמים שלו. והשומר הפס את האימון הלה וכופר בהשטחת ה'

העולם.

9. עיין בפרק י"ח פסוקים ד'- ה'.

א. עיין בפירושו של רש"י לפסוק ד' בד"ה: "את משפטי תעשו" וברמב"ן שלפניך:

"ועל דרך הפשט משפטי כמשמעו הדינין האמורים בפרשת ואלה המשפטים ובכל התורה ולכך יאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ובשלום האדם שלא יזיק איש את רעהו ולא ימיתנו וכן יחזקאל הזכיר פעמים רבות במשפטים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

לפי רש"י מהם "המשפטים"? מצוות שכליות שלט אס התורה לא הייתה מצווה אליהן היו

הני האצט צריכים לקיים אותן מצומ.

לפי רמב"ן מהם "המשפטים"? מצוות שבין אצט לחברה והמצוות הסיקרייות הכלולות

הפשת משפטים.

ב. עיין בפירושו של רש"י לפסוק ה' בד"ה "וחי בהם" ובפירושו של רמב"ן בקטע שצוין

בסעיף א'.

1. מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי רש"י? שיקפ שכר על המצוות בעולם הבא.

מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי רמב"ן? שהמצוות האלו נצטו לצד איסור ח"י האצט

החברה האלנית.

2. במסכת יומא (דף פה, ע"ב) נאמר: "מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת? אמר רב יהודה אמר

שמואל: יוחי בהם ולא שימות בהם".

מהי המשמעות של "וחי בהם" לפי הגמרא? שכל המצוות כפולות לציווי צה אס קיום

מצווה יאצט אמנות הפי המצווה נצחית א: פיקוח נפש דוחה את כל המצוות.

ג. על פסוקים אלה כותב רד"צ הופמן: "ביתר דיוק יש להגדיר את ה"משפטים" כזכויות או כדינים

הקובעים את היחסים שבין אדם לחברו, ואילו ה"חוקים" מציינים חובות בנוגע לאדם עצמו, לשמור על טהרת גופו ונשמתו הוא, וגם כלפי הברואים, לשמור על חוקי הטבע שניתנו על ידי ה'. ולמעשה הוא באמת כך, שאת המשפטים קל יותר להבין מאשר את החוקים. אולם זה נובע רק מתוך כך, שהיחסים המסודרים על ידי משפטים, ידועים וקרובים לנו יותר, ואילו ענייני החוק הם לפי טבעם ותכונתם בלתי מובנים בנקל". לפי רד"צ הופמן מהם "משפטים" ומהם "חוקים"?

"משפטים" הם מצוות שבין אצט לחברה.

"חוקים" הם מצוות שבין אצט למקום.

10. עיין בפרק כ"ה פסוקים ב'- י"ג.

א. ציין שלושה ציווים של התורה הנוהגים גם בשמיטה וגם ביובל. [הערה: צריך לציין 3 בלבד].

1. לא אעבד את האזמה.

2. לא אעשות עבודה באילן.

3. לא אקצור סמיחים.

4. לא אאסוף פירות כצפף אאוסים כל שנה.

ב. עיין בפירוש רש"י לפסוק י' בד"ה "יובל היא" וברמב"ן שלפניך:

"ולפי דעתי לא קראו הכתוב יובל על התקיעה רק על הדרור כי לא הזכיר השם הזה בכתוב הראשון שאמר והעברת שופר תרועה אבל אמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה שיהיו כולם בני חורין לדור בכל מקום שירצו ואמר יובל הוא שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו יובילוהו רגליו מרחוק לגור".

מדוע נקראת השנה "יובל" לפי רש"י? כי מכפילים אליה גיוס הכיפויים תקיעת שופר

הא אלא הנקרא יובל

מדוע נקראת השנה "יובל" לפי רמב"ן? כי השנת היואל הקקעטות חולצות אב אלים

שהן וכל אצט יובל אלא נחלתו.

ג. עיין בפסוקים ח'- ט'.

1. עיין בפסוק ח' ובפירושו של רש"י בד"ה "והיו לד".

לפי רש"י, מדוע מציינת התורה את הסיכום "תשע וארבעים שנה" ואינה מסתפקת בציון הספירה "שבע שנים שבע פעמים"? אלא ששט אט לא קיימו את מצוות השמיטה בכל שנה שביעית- חייבים לקיים את מצוות היואל בשנה החמישית.

2. עיין בפסוק ט' ובפירושו של רש"י בד"ה "ביום הכיפורים".

הסבר את שאלתו של רש"י מצוה התורה כוללת את התאריכים שכתוב שט "העשור אצח" וט "גיוס הכיפויים".

מהי המסקנה ההלכתית שמסיק רש"י מפסוקנו בעקבות שאלתו? תקיעת שופר ה שנת היואל גיוס הכיפויים צחה את השבת.

חלק ג' - ביאורים

עליך לענות על שתי השאלות שבפרק זה. שים לב להנחיות המופיעות בראש כל שאלה!

11. המשמעות ההלכתית על פי רש"י.

ענה על 6 מתוך 7 הסעיפים הבאים (3 נקודות לכל סעיף)

א. "אֵךְ מַעֲיֵן וּבֹר מְקוֹה-מִים, יְהִי־הָ טְהוֹר; וְנִגַע בְּנִבְלָתָם, יִטְמָא" (וי"א, ל"ו)

מֵעֵין וּבֹר אֵינֶם מְקַבְּלִים טוּמְאָה אֶךְ הַאֲוֵחַ בְּשֵׁרֵי טָמֵא אֵינּוּ נִטְמָר אֵל אִם טוּמְאָה בַּמַּעֲיָן.

ב. "וְלִפְנֵי עוֹר, לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל" (וי"ט, י"ד) אִסוּר לִתֵּת עֲצֵה מְכַשֵּׁלֶת לְאִדָּם שְׂאִינּוּ מִבֵּין בְּדַבְרָה.

ג. "לֹא תַעֲמִיד עַל-דָּם רַעַךְ" (וי"ט, ט"ז) אִסוּר לִהְיוֹת אִדָּם לְצַדִּיק חֹבֵר שֶׁיִּכְוָלֶתְךָ לְרַצִּיאוֹ. לְקַבֵּל

טָם: חֹבֵר לְרַצִּיאוֹ אִדָּם הַנִּמְצָא בְּסִכְנֵת מוֹת.

ד. "כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כִּן יִנְתֵּן בּוֹ" (כ"ד, כ"ו)

אִדָּם חַיִּיב לְפָצוֹת הַמֵּוֹן אֶת הָאִדָּם שֶׁשֶׁהָ לוֹ נֶלְקַ שׁוֹפֵן!

ה. "וְהִקְרִיב אֶת-אֲשֶׁר לַחֲטָאת רֵאשׁוֹנָה" (ה', ח"ו)

בְּקֹרְבָן עֹלָה וְיִזְרַע מִקְרִיבִים אֶת הַקֶּרֶבֶת הַחֲטָאת לְעֹלָה.

ו. "וְאֶת-אֵלֶּה תִשְׁקֹצוּ מִן-הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שְׂקָץ הֵם" (וי"א, י"ג)

אִסוּר לְאָכֹל אֵל אֶחָד מֵהָעוֹפֹת שֶׁנִּמְנוּ הַתּוֹרָה כְּעוֹפֹת טָמְאִים.

ז. "לֹא-תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ" (כ"ה, מ"ג) אִסוּר לְרַעֲבֵי אֶת הָעֶבֶד הָעִבְרִי הַעֲבוּדָה שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ.

12. ביטויים ומושגים

באר 5 מתוך 6 המושגים הבאים (2 נקודות לכל מושג) (תתקבל גם דוגמה במקום הסבר).

א. תשומת יד: הַלְוִיָּהּ.

ב. אונאת דברים: שְׁלִיטָה בְּכַבֵּד חֹבֵר ע"י הַלְבִּיט דְּבָרִים שֶׁהֵא אֶתְבִּיֵּשׁ הַהֵם.

ג. מלאכת עבודה: אִסוּר מְלָאכָה בְּיוֹם שַׁבָּת וְהִיתָ מְלָאכֶת אוֹכַל נֶפֶשׁ.

ד. אבני צדק: מִצִּוֹת הַתּוֹרָה לְהִשְׁתַּוֵּשׁ בְּאֵבֵי מִשְׁקֵל צִדְקוֹת אֵל: אִסוּר לְרַמּוֹת בְּאֵבֵי מִשְׁקֵל.

ה. נטירה: הַתְּיַחֲסוֹת הַמְצַבִּירָה לְאִדָּם אֶת הַתְּנַפְּלוֹת הַשְּׂלִיטוֹת הַמְצַבִּירָה דוּמָה.

ו. ספיח: תְּבוּאָה הַשְּׂלִיטָה מֵעֲצָמָה (בְּשִׁיטָה).

ז. עוללות: שְׁלִיטָה עֲנִיבִים בְּדָבָר שֶׁלֹּא בְּצִוִּית אֶשְׁכַּח רֵשִׁית.

